

Waardevol Tiel

Werkgroep voor cultuurhistorie
en leefomgeving

UITGAVE SEPTEMBER 2025 NO. 9

WAARDEVOL TIEL

voortzetting van
Milieuwerkgroep Tiel

www.waardevoltiel.nl

Voorzitter:
Arnoud Reijnen

Secretaris:
John van Mil
De Kranshof 86
4005 DC Tiel
john@vanmil-tiel.nl
06-53757004

Penningmeester:
vacant

contributies/donaties
ING betaalrekening:
NL17INGB0003386081

t.n.v.

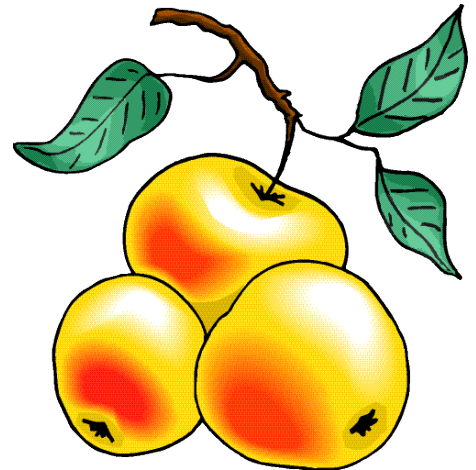
“WAARDEVOL TIEL”
werkgr cultuurhistorie/leefomg.
te Tiel
BIC : INGBNL2A

Info en contact:
waardevoltiel@gmail.com

Redactie: Ton Schiltmans

Park Lingerijck

Misschien lijkt het er voor de buitenstaander op dat er weinig schot zit in de realisering van het voedselpark Lingerijck aan de Lingeweg. Want ja, de laatste twee seizoenen hebben voornamelijk een overdaad aan distels voortgebracht, met ook nogal wat wegwaaiende zaadpluizen. Toch gebeurde en gebeurt er van alles in de publieke onzichtbaarheid: het aanvragen van de benodigde vergunning, met de daaraan voorafgaande onderzoeken naar eventuele archeologische en ecologische waarden en zoal meer en hoe daarmee om te gaan. Maar dat hoeft de organisatie niet zelf te doen; die taken, evenals het grondverzet, waarmee het vlakke terrein wordt herschapen in een landschap van drie niveaus, alsmede het beplanten van 14000m2 bosplanten wordt door de Gemeente Tiel verzorgd. De Stichting heeft zich tot nu toe vooral bezig gehouden met het maken van plannen voor de verdere invulling van het park en het benaderen van verschillende subsidieverstrekkingen voor de financiering van die plannen. Hoe zien die plannen er inmiddels uit? Zoals in dit maandblad al eens vermeld, wil het park vooral een plaats zijn voor een aangenaam verblijf van jong en oud, maar met het accent op een functie als voedselbos.

Park Lingerijck

TIELS VOEDSELPAK

Dat gedeelte zal bestaan uit een fruitgaard met hard en zacht fruit van bij voorkeur historische fruitrassen, een wijngaard op de op te werpen zuidhelling en een moestuin van 500m². Deze moestuin, voorzien van een laag lichte teeltaarde, krijgt een rustiek hekwerk van gevlochten wilgenhout en een drietal handbediende waterpompen. Behalve aan de gangbare groenteteelt, wordt er gedacht aan een kruidencirkel en een weide met plukbloemen. Naar verwachting gaat de tuin aan zo'n vijftientig aspirant tuinders een gezellige en zinvolle tijdsbesteding bieden. Wie die tuinders zijn hangt af van de belangstelling, want iedereen, ook de volslagen leek, is welkom, want die krijgt hulp van een moestuincoach. Er wordt nog op gestudeerd welke organisatievorm de tuinderij gaat krijgen, maar liefhebbers kunnen zich al aanmelden.

Uiteraard wordt er ook aan gewerkt om plaats te bieden aan een verscheidenheid van dierlijk en plantaardig leven. Dit in de vorm van een plas- dras cultuur en fauna-voorzieningen als een ooievaarsnest en een steilwand voor oeverzwaluwen. Naast speelvoorzieningen wordt er gedacht aan een uitkijktoren, een vogelkijkhut en een wilgenberceau. Zelfs wordt overwogen om met tegels een amfitheater te bouwen, compleet met een pagodetent voor 100 personen. De uitvoering van dit alles wordt fasegewijs gepland, zo mogelijk startend nog voor de jaarwisseling. Het wachten is op de provinciale ontgrondingsvergunning.

In en Rond het Ambtmanshuis

Over het Ambtmanshuis, het zenuwcentrum van onze gemeente, waar de gemeentelijke kopstukken zijn gehuisvest, valt heel wat te vertellen. En dat is wat wij van plan zijn te doen, in al dan niet aansluitende episodes in dit maandblad. Wat luk-raak dus, maar net hoe onze pet staat. En soms zal het minder gaan over het Ambtmanshuis dan om aanpalende wetenswaardigheden. In deze derde aflevering aandacht voor de tuin.

De tuin van het Ambtmanshuis

De tuin van het Ambtmanshuis is een monument op zichzelf. Die is, volgens het ontwerp van de beroemde tuinarchitect Zocher, in de stijl van een Engelse landschapstuin aangelegd in opdracht van de toenmalige eigenaar Jonkheer Reuchlin, burgemeester van Tiel en directeur van de zeer succesvolle brandverzekeringsmaatschappij, ook wel de Tielse genaamd. De familie Zocher telde verschillende leden en generaties die als tuinarchitect, landschapsarchitect, stedenbouwkundige of als architect van bouwwerken actief waren, soms met dergelijke disciplines tegelijkertijd. De tuin is omstreeks 1850-1860 waarschijnlijk aangelegd door Johan

Davis Zocher jr., die leefde van 1791 tot 1870. De aanleg van deze tuin volgde een heersende mode, die het gevolg was van een onder het Franse bewind ingevoerde belasting. Voorheen waren, bij families die het betalen konden, de Franse tuinen meer in de mode. Een prachtig voorbeeld daarvan zijn de tuinen van paleis het Loo in Apeldoorn. Nadeel van de Franse tuin is dat deze veel onderhoud vergt met wieden, snoeien, opbinden, kweken, planten, verdelging, sproeien, schoonmaken van ornamenten en zoal meer. Voor een beetje tuin, met daarnaast ook vaak een groente-, fruit- en kruidentuin, had men een of meer tuinlieden in dienst. Daar kwam in de Napoleontische periode, met de invoering van de Personele Belastingen, een einde aan. Om niet in de financiële problemen te komen werd er op de personeelskosten gekort en de tuinman op straat gezet. De Franse tuin verdween en werd vervangen door de Engels Landschapstuin, die op zo'n wijze werd aangelegd dat er weinig of geen onderhoud nodig was. Schaduwrijke bomen van ver-

schillende langzaam groeiende soorten, omgeven met een bodembedekkend gewas, dat geen kans bood aan wildgroeiend onkruid, dat waren de uitgangspunten. Een paar slingerende wandelpaadjes, een natuurlijk vijvertje en een prieeltje of theehuisje maakte de tuin compleet. Zo ziet de Ambtmanstuin er ook uit, weliswaar zonder vijvertje, maar met achterin de tuin een

gemetseld prieel. Of dat prieel uit de tijd van Zocher dateert lijkt niet waarschijnlijk. Vermoed wordt dat het tientallen jaren later is gebouwd. Het terrazzo vloertje is er echter in de jaren vijftig van de vorige eeuw door Franceschina in gemaakt. Had dit prieel misschien een voorganger, een van wilgenhout gevlochten huisje, begroeid met klimop, zoals ook wel voorkwam? Maar het gemetselde en gestucte prieel heeft niettemin charme en past heel goed bij deze prachtige tuin met haar volgroeide bomen. Daar zou je, beschut tegen de westenwind en verwarmd door de zuidelijke zon, in lente en zomer kunnen genieten van een stukje stille natuur, waar het rumoer van de omliggende stad nauwelijks doordrong. Zie je ze zitten op hun wit geschilderde, houten tuinstoeltjes, de juffers in Victoriaanse robes, of de dames in Charleston jurken? Zie hoe zij, de oortjes van porseleinen theekopjes elegant tussen duim en wijsvinger geklemd, de hoofden dicht bij elkander brengen

voor de details over het laatste schandaaltje?

Carla Daalderop, beeldend kunstenares en ons enkele jaren geleden overleden clublid, moet daar een bijzonder gevoel bij gehad hebben. In het zicht op haar levenseinde gaf zij te kennen dat zij graag in dat prieel opgebaard wilde worden, wat ook zo geschiedde. Dat droeg een indrukwekkende symboliek met zich mee, waarbij iedereen ongetwijfeld zijn eigen gedachten had. Een laatste kunstwerk van een beeldend kunstenares, op de drempel van het paradijs.

Wordt vervolgd.

Monumentendag

Vergeet niet om op zondagmiddag 14 september vanaf twaalf uur tot halfvijf de open monumenten te bezoeken. Zo is er in en rond het Ambtmanshuis veel te zien en te beleven, maar zeker ook bij diverse andere opengestelde monumenten, waaraan voor het eerst de Thomas van Aquinoschool is toegevoegd, dat monument uit het rijke roomse leven.

Komende vergadering donderdag 18 september vergadering.

Aanvang 19.30 uur

Plaats: Kerkstraat 32

RECTIFICATIE

In het maandblad van augustus is aangegeven dat de vergadering van september tevens zou gelden als jaarvergadering. Gebleken is echter dat de voorbereiding daarvan meer tijd behoeft. Daarom is besloten de jaarvergadering in oktober te laten plaatsvinden. Gegevens daarover, zoals de agenda, zullen tegen die tijd aan onze leden bekend worden gemaakt.

Vergaderingen 2025

donderdag 16 oktober

donderdag 20 november

donderdag 18 december